

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Кафедра психології

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

Комплексний кваліфікаційний
екзамен з психології
(назва екзамену)

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

освітньо-професійної програми Психологія
(назва освітньо-професійної програми)

спеціальності 053 Психологія
(шифр і назва спеціальності)

факультету гуманітарної та економічної освіти
(назва факультету)

20 21 – 20 22 навчальний рік

Програма атестації комплексної кваліфікаційної
екзамен з психології
(назва атестації)

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми Психологія
спеціальності 053 Психологія

Укладачі програми: Мельник А.Е. - в.о. зав. кафр., к.п.н., профр.;
Самодурова О.Т. - док. психол. наук, професор;
Резнікова О.А. - канд. психол. наук, доцент;
Свіденська Т.М. - канд. психол. наук, доцент.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму атестації затверджено на засіданні кафедри
психології (протокол № 3 від 16 вересня 2021р.)

Протокол № 3 від "16" вересня 20 21 року

В.о. Завідувач кафедри психології

(підпис) (Мельник А.Е.)
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до впровадження вченою радою

Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

"25" листопада 20 21 року, протокол № 4

Голова вченої ради ДДПУ

(підпис) (проф. С.О. Омельченко)
(прізвище та ініціали)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комплексний кваліфікаційний екзамен з психології є засобом державної атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти очної та заочної форм навчання, які закінчили навчання за спеціальністю 053 Психологія. Комплексний кваліфікаційний екзамен з психології відповідає вимогам ОПП Психологія, охоплює всі розділи програм дисциплін, які виносяться на комплексний кваліфікаційний екзамен (Теоретико-методологічні проблеми психології, Психологічна служба, Психологія вищої школи).

Мета екзамену – перевірити та оцінити рівень і якість володіння випускниками загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями за спеціальністю 053 Психологія та встановити відповідність їх підготовки основним положенням закону України «Про вищу освіту, навчальним планам і програмам, а також вирішити питання про відповідність сформованих протягом навчання компетентностей для присвоєння їм кваліфікації: «Магістр психології».

До екзамену допускаються здобувачі, які повністю виконали навчальний план за спеціальністю 053 Психологія.

На основі програми складаються екзаменаційні білети, до питань яких включаються по одному питанню з дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології», тестові завдання з дисциплін «Психологічна служба», «Теоретико-методологічні проблеми психології», «Психологія вищої школи», розв'язання психологічної задачі з дисциплін «Психологічна служба», «Психологія вищої школи». Екзамен проводиться у письмовій формі.

Курс «**Теоретико-методологічні проблеми психології**» включає систему філософсько-психологічних поглядів на розвиток психології, як науки про психіку людини; це система принципів, способів організації і побудови теоретичної і практичної психологічної діяльності.

За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні: здатність проведення досліджень на відповідному рівні; здатність генерувати нові ідеї (креативність); уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;

спеціальні: самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості; здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік; організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

Курс «**Психологічна служба**» включає в себе діагностику психологічних особливостей особистості, особливості особистісного і інтелектуального розвитку; профілактику та усунення різного роду порушень; активну участь психолога в психокорекції виявлених відхилень.

За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність проведення досліджень на відповідному рівні; уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність цінувати та поважати різноманітності та мультикультурності; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність застосовувати softskills-навички в практичних ситуаціях;

спеціальні: здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики; самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості; генерувати нові ідеї (креативність); виявляти, ставити та вирішувати проблеми; організовувати

та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах; приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями; розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Курс «**Психологія вищої школи**» включає в себе систему знань щодо сутності навчально-виховного процесу, вимог до сучасного викладача вишу, вміння вирішувати складні фахові завдання (практичні та дослідницькі), здатність впливати на індивідуальні та соціально-психологічні явища з метою більш ефективного розв'язання задач вищої школи.

За результатами вивчення дисципліни у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні: здатність проведення досліджень на відповідному рівні; здатність генерувати нові ідеї (креативність); уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність цінувати та поважати різноманітності та мультикультурності; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;

спеціальні: здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики; самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості; генерувати нові ідеї (креативність); організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах; оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Комплексний кваліфікаційний екзамен з психології містить три складових:

перша – теоретичне питання з теоретико-методологічних проблем психології, відповідь на яке готується в письмовій формі; максимальна кількість балів – 35;

друга – тестові завдання з психологічної служби, теоретико-методологічних проблем психології, психології вищої школи, відповідь на які готується в письмовій формі; максимальна кількість балів – 30;

третя – розв'язання психологічної задачі з психологічної служби, психології вищої школи, відповідь на які готується в письмовій формі; максимальна кількість балів – 35;

При відповіді на запитання здобувач повинен вміти в необхідних випадках підкріпити теоретичні положення прикладами з досвіду своєї роботи. Кваліфікаційний екзамен здійснюється у формах особистої презентації здобувачем отриманих компетентностей, які дозволяють визначити рівень досягнення програмних теоретичних результатів навчання.

Критерії оцінювання комплексного кваліфікаційного екзамену

Білет має три питання. Перше питання має теоретичний характер та оцінюється в 35 балів. Друге питання – це відповіді на тестові завдання. 12 тестових завдань, максимальна оцінка 30 балів. Третє питання – розв’язання психологічної задачі та оцінюється в 35 балів.

Процедура оцінювання: оцінюються відповіді студента на кожне з питань. Загальна сума дорівнює 100-балів. 1 питання – 35 балів; 2 питання – 30 балів; 3 завдання – 35 балів.

Після повної відповіді студента в письмовій роботі підсумовуються отримані бали, потім виставляється загальний, підсумковий бал.

Наприклад: 1 питання – 35 балів; 2 питання – 15 балів; 3 питання – 30 балів. Підсумковий бал – $35 + 15 + 30 = 80$ балів.

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
90-100 балів	« відмінно » – заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без похибок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації підвалини основних дисциплін, виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу;
75-89 балів	« добре » – заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, продемонстрував систему засвоєних знань з дисципліни та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення або під час навчальної роботи, або у процесі професійної діяльності;
60-74 балів	« задовільно » – заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному або для подальшого навчання, або майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповіді під час виконання атестаційних завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення;
26-59 балів	« незадовільно » – виставляється здобувачу вищої освіти, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань і не може продовжувати навчання /або приступити до професійної діяльності без повторного складання АЕ наступного року;
0-25 балів	« неприйнято » - виставляється здобувачу вищої освіти, який не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних теоретичних і тестових завдань і не може продовжувати навчання /або приступити до професійної діяльності без обов’язкового проходження повторного курсу навчання та повторного складання АЕ наступного року.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

ТЕМА 1. СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЇ

Визначення методології науки. Види і форми рефлексії наукового знання. Співвідношення поняття «методологія» із поняттями «світогляд» «філософія», «наука», «наукознавство». Дескриптивна і нормативна методологія. Функції дескриптивного методологічного аналізу. Структура методологічного знання. Значення методологічного знання для психології. Базові поняття методології.

ТЕМА 2. РОЗВИТОК МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

Історична відносність форм, засобів, ідеалів і норм наукового пізнання. Позитивізм і його роль як методологічного базису. Виникнення неопозитивізму. Проблеми логічних основ науки і критеріїв науковості. Методологічні проблеми науки в працях К. Поппера. Методологічні дослідження в постпозитивізмі (Т. Кун, І. Лакатос, М. Полані, С. Тулмін, П. Фейєрабенд).

ТЕМА 3. СТРУКТУРА СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Підстави класичної, некласичної і постнекласичної науки (наукова картина світу, ідеали і норми наукового пізнання, філософські підстави науки). Структура сучасного наукового знання. Критерії відносної істинності наукових теорій. Логіка зміни наукових теорій. Закони в складі наукового знання.

Розділ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

ТЕМА 4. РІЗНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ І ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА ПСИХОЛОГІЇ

Емпірична і теоретична психологія. Сучасне уявлення про теоретичні та емпіричні методи в психології. Підстави виділення психології в самостійну науку

(розвиток асоціанізму та інші досягнення). Визначення психічних явищ в контексті різних підходів до пояснення психіки. Визначення психічних явищ у вітчизняній психології.

ТЕМА 5. КРИЗА В ПСИХОЛОГІЇ ТА ПОШУКИ ЗАГАЛЬНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Психологія свідомості та ознаки кризи. Постановка проблеми кризи в психології. Методологічні основи кризи за Л.С. Виготським. Сучасний стан кризи і варіанти її подолання. Поліпарадигмальність психології як альтернатива її кризи.

ТЕМА 6. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ТА ПОЯСНЕННЯ У ПСИХОЛОГІЇ

Склад і структура сучасних наукових психологічних знань. Основні форми психологічних знань. Особливості психологічної причинності. Проблема причинності в підході С.А. Рубінштейна. Характеристики законів у психології. Проблема редукціонізму в психології. Психологічне дослідження: види, етапи, плани досліджень

ТЕМА 7. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

Проблема об'єктивного методу в психології. Сучасні підходи до створення об'єктивного методу. Психофізіологічна і психофізіологічна проблеми в психології. Проблема одиниць аналізу психіки. Проблема біологічного і соціального.

Розділ 3. МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ПСИХОЛОГІЇ: КАТЕГОРІЇ, ПОЯСНЮВАЛЬНІ ПРИНЦИПИ

ТЕМА 8. ТЕОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПСИХОЛОГІЇ

Історичні витоки принципу діяльності. Співвідношення понять взаємодія, відображення, активність і діяльність. Основні змістовні характеристики діяльності людини. Теорія діяльності як загально-психологічна парадигма

ТЕМА 9. КАТЕГОРІЯ ОСОБИСТОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ

Особистість як системоутворююча категорія в психології . Положення про діяльнісну сутність людини та її соціальної природі. Потреба в персоналізації і мотиви поведінки індивіда. Типологія теорій особистості з точки зору джерел саморозвитку особистості. Теорія особистості з позицій категоріального аналізу психології. Онтологічна модель особистості.

ТЕМА 10. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПСИХОЛОГІЇ

Принцип детермінізму в психології. Принцип активності в психології. Принцип розвитку. Уявлення про розвиток людини в сучасній вітчизняній психології. Принцип системності. Загальне визначення, конкретизації принципу в різних галузях психології.

ТЕМА 11. ОСОБЛИВОСТІ ПАРАДИГМ У ПСИХОЛОГІЇ

Сутність та функції парадигми. Природничо-наукова парадигма психології. Гуманістична парадигма та її особливості. Конструктивістська парадигма. Трансперсональна психологія та її методологічної орієнтації. Взаємодія, діалог і протистояння парадигм у психології.

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Розділ 1. ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА ЯК ІНСТИТУТ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ.

ТЕМА 1. ФУНКЦІЇ ТА ЗАДАЧІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ.

Предмет психологічної служби. Зміст робіт шкільної психологічної служби. Взаємодія науки і практики. Цілі психологічної служби освіти, структура психологічної служби. Актуальний та перспективний напрямок в діяльності психологічної служби. Діяльність освітньої психологічної служби.

ТЕМА 2. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ.

Психологічна служба початкової школи. Психологічна служба загальноосвітньої школи. Психологічна служба у позашкільних закладах. Єдина і

неформаційна система психологічної служби.

ТЕМА 3. ВИДИ ТА ФОРМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ.

Педагогічна просвіта. Психологічна профілактика. Задачі психологічної профілактики. Зміст психопрофілактичної роботи. Психолого-педагогічний консилиум. Психологічна консультація. Тренінг.

ТЕМА 4. ДІАГНОСТИКА, ПРОГНОЗ, ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ТА АКТУАЛІЗАЦІЯ САМОДОПОМОГИ.

Особливості діагностичної роботи в практичній психології. вибір метода дослідження. Психологічний діагноз. Процедури та методи освітньої психодіагностики. Задачі психодіагностичного обслідування дітей та підлітків. Добування психологічної інформації в роботі психодіагноста та її ви користування.

Розділ 2. ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ОСВІТИ

ТЕМА 5. МЕТОДИКА РОБОТИ ШКІЛЬНОГО ПСИХОЛОГА З ДІТЬМИ “ГРУПИ РИЗИКУ” ТА ДІТЬМИ ПОСТТРАЖДАЛИМИ ВІД НАСИЛЛЯ.

Психологічна допомога дітям у випадках соціально-педагогічної занедбаності. Девіантна поведінка дітей та підлітків в аспекті діяльності практичного психолога. Порушення поведінки, її профілактика та корекція. Технологія психологічної роботи з дітьми, постраждалими від насилля.

ТЕМА 6. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА.

Відповідальність. Компетентність. Конфіденційність. Морально-позитивний ефект дослідження. Кваліфікована пропаганда психологічних знань. Професійна кооперація. Етичні засади діяльності практичного психолога в системі освіти. Професійна психогігієна освітнього психолога.

ТЕМА 7. ПРИНЦИП РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В ОСВІТІ.

Права та обов'язки. Індивідуальний підхід. Взаємодія психолога з

педагогами та батьками. Модель професійної діяльності практичного психолога в освіті. Способи поведінки або соціальні ролі, які демонструють психологи.

ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЯ КАБІНЕТУ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА.

Задачі кабінету практичного психолога. Зміст роботи практичного психолога в школі. Методичне забезпечення роботи практичного психолога. Матеріально-технічне забезпечення кабінету. Документація в роботі практичного психолога.

ТЕМА 9. ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА ВУЗУ.

Структура, функції, напрямки роботи психологічної служби вузу.

ТЕМА 10. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ.

Національна система соціально-психологічної служби. Концепція державної системи психологічної служби. Визначення НСПС. Основні завдання й напрями роботи. Організаційні принципи НСПС. Структура. Вищий орган управління НСПС.

ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Розділ 1. ПСИХОЛОГІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ЗАДАЧІ І МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Характеристика предмету психології вищої школи. Об'єкт психологічної науки. Предмет психології вищої школи. Понятійний апарат психології вищої школи. Завдання та структура психології вищої школи. Методи психології вищої школи. Місце психології вищої школи у системі наукових знань. Психологія вищої школи у межах системи психологічних знань. Взаємозв'язок педагогіки і психології. Міждисциплінарні зв'язки психології вищої школи.

ТЕМА 2. СУСПІЛЬНІ ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

Психологічні проблеми реформування вищої освіти у XXI столітті.

Гуманітаризація та демократизація як головні напрями реформування вищої освіти. Вимоги до фахівця, зумовлені реформуванням вищої освіти України. Психологічні особливості виховання і навчання у системі вищої освіти. Взаємозв'язок навчання і виховання. Ознаки навчання у вищій школі. Навчально-професійна діяльність студентів. Професіографія та її складові. Психологічні показники ефективності фахової підготовки студентів. Фахова компетентність – як підсумковий результат професійної підготовки студентів. Професійна культура та умови її формування. Професійні цінності фахівця.

ТЕМА 3. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЇ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Психологічні особливості викладацької професії.

Сучасні вимоги до професіограми викладача вищої школи. Гуманістично зорієнтована суб'єкт-суб'єктна модель навчального процесу у вищому навчальному закладі. Цілі діяльності викладача. Професіограма викладача. Особистість викладача вищої школи. Педагогічна спрямованість особистості викладача. Професійні цінності викладача. Моральні якості викладача. Соціальний інтелект. Професійна підготовка викладачів. Структурна модель системи професійної підготовки викладача вищої школи. Етапи професійної підготовки та перепідготовки викладачів вищої школи. Стадії та етапи входження у професію викладача.

ТЕМА 4 ОСНОВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Навчання і виховання як основні види діяльності викладача. Форми та види навчальної діяльності викладача. Напрями (шляхи) виховної роботи у вищому навчальному закладі. Психологічні особливості проведення лекційних і практичних занять. Лекція – як традиційний вид навчання у ВНЗ. Практичні заняття, спецсемінари, лабораторні заняття, тренінги. Психологічні основи використання інтерактивних методів навчання у ВНЗ. Психологічні особливості діяльності викладача як науковця. Творчість у викладацькій діяльності.

Особистість науковця. Типологія вчених.

ТЕМА 5. ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Педагогічний професіоналізм викладача: майстерність, культура, компетентність. Складові педагогічної майстерності. Професійна компетентність та її характеристика. Основні складові педагогічної культури. Особливості самопрезентації викладача. Манери викладача – як зовнішня форма його поведінки в соціумі: Імідж викладача вищої школи. Структура іміджу вузу. Майстерність мовлення викладача. Індивідуально-типологічні властивості особистості й діяльності викладача. Рівні діяльності викладача. Стилi діяльності викладача. Типи особистості викладачів.

Розділ 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

ТЕМА 6. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

Психологічна характеристика студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості. Психолого-педагогічні умови розвитку пізнавальних процесів здобувачів. Розвиток уваги. Відчуття та сприймання. Мимовільне запам'ятовування. Довільне запам'ятовування. Розвиток мислення. Емоційно-вольова сфера студента. Характерні особливості емоційних процесів здобувачів у навчанні. Почуття та їх види. Чинники емоційного у студентів. Розвиток волі та вольових якостей у здобувачів. Психічні та психофізіологічні стани здобувачів. Види психічних станів. Засоби підтримки позитивних психічних станів здобувачів. Синдром монотонії та втоми у здобувачів.

ТЕМА 7. ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

Поняття навчально-професійної діяльності здобувачів. Самосвідомість – як ядро навчально-професійної діяльності здобувачів. Спрямованість та компоненти навчально-професійної діяльності здобувача. Структура навчально-професійної діяльності здобувачів. Основний зміст навчально-професійної діяльності. Система навчальних дій на розв'язання навчальної задачі. Види самоконтролю у

здобувачів. Мотивація навчально-професійної діяльності. Внутрішня (специфічна) і зовнішня (неспецифічна) мотивація навчальної діяльності. Розвиток професійних мотивів самоосвіти і самовиховання. Психологічні особливості самостійної навчальної роботи здобувача. Методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів. Форми самостійної роботи здобувачів. Організація самостійної роботи здобувачів.

ТЕМА 8. ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ

Психологічні умови навчальної успішності здобувачів. Чинники навчальної успішності здобувачів. Психологічні умови різних форм навчальної діяльності здобувачів. Методичне забезпечення основних форм навчальної роботи здобувачів. Організація навчальної діяльності здобувачів. Графік навчального процесу на факультеті. Розклад занять. Самоорганізація своєї роботи здобувачами. Психогігієнічні особливості організації діяльності здобувачів. Чинники працездатності здобувачів. Етапи розвитку працездатності здобувачів. Психологічна організація навчальної діяльності першокурсників Адаптація здобувачів молодших курсів до навчання у вищому навчальному закладі.

ТЕМА 9. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Психологічні основи та головні напрями формування особистості фахівця. Загальні тенденції становлення особистості здобувача як майбутнього фахівця. Розвиток здобувачів і формування їх як майбутніх фахівців на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях. Формування професійної спрямованості особистості здобувача. Рівні професійної спрямованості у здобувачів. «Я-концепції» майбутнього фахівця. Розвинена «Я-концепція» як передумова самоактуалізації здобувача. Психолого-педагогічна система роботи з формування позитивної «Я-концепції» здобувача. Формування у здобувачів системи професійного досвіду. Професійне самовиховання здобувачів. Засоби саморегуляції своєї діяльності і поведінки. Самовдосконалення особистості.

ТЕМА 10. МІЖОСОБИСТІСНІ ВЗАЄМИНИ ЗДОБУВАЧІВ

Соціально-психологічні особливості студентського колективу. Структура студентського колективу. Професійна спрямованість студентського колективу. Взаємини між здобувачами та їх формування. Офіційні взаємини здобувачів. Міжособистісні взаємини. Вплив студентської групи на особистість здобувача. Соціально-психологічних явищ, що мають різний вплив на формування особистості майбутнього фахівця. Психологічні особливості діяльності куратора академічної групи. Стосунки куратора з групою. Керівництво колективом на різних етапах його формування. Заходи щодо формування студентського колективу. Соціально-психологічний клімат у студентській групі. Суспільний груповий настрій. Колективний настрій. Критерії соціально-психологічного клімату.

**ПИТАННЯ ДО ДЕРЖАВНИХ ІСПИТІВ З ДИСЦИПЛІН:
«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ»**

1. Визначення методу та методології науки.
2. Рефлексія як метод наукового пізнання. Рефлексії як механізм збільшення знання. Три види внутрішньонаукової рефлексії: онтологізм, гносологізм, методологізм.
3. Дескриптивна і нормативна методологія. Функції дескриптивного та методологічного аналізу.
4. Структура методологічного знання: рівень філософської методології; рівень загальнонаукової методології; рівень конкретно-наукової методології; рівень процедури і техніки дослідження. Значення методологічного знання для психології.
5. Історична відносність форм, засобів, ідеалів і норм наукового пізнання. Класична наука, некласична наука, постнекласична наука.
6. Позитивізм і його роль як методологічного базису. Виникнення неопозитивізму. Проблеми логічних основ науки і критерії в науковості.
7. Методологічні проблеми науки в працях К. Поппера. Критичний реалізм Поппера, принцип фальсифікації. Критика К. Поппером старої теорії пізнання, теорія 3-х світів.
8. Методологічні дослідження в постпозитивізмі (Т.Кун, І.Лакатос, М.Полані, С.Тулмин, П.Фейєрабенд).
9. Проблема об'єктивного методу в психології. Сучасні підходи до створення об'єктивного методу.
10. Співвідношення понять взаємодія, відображення, активність і діяльність. Основні змістовні характеристики діяльності людини.
11. Особистість як системо утворююча категорія в психології.
12. Типологія теорій особистості з точки зору джерел саморозвитку особистості.
13. Підстави класичної, некласичної і постнекласичної науки (наукова

картина світу, ідеали і норми наукового пізнання, філософські підстави науки).

14. Структура сучасного наукового знання. Факти як результати емпіричного наукового пізнання. Теорії як результати побудови наукових пояснень відомих фактів.

15. Теорії як результати побудови наукових пояснень відомих фактів. Основні функції теорії. Склад наукової теорії. Види теорій. Інші види теоретичного знання: концепції, підходи, вчення.

16. Критерії відносної істинності наукових теорій. Принцип верифікації. Принцип фальсифікації. Методологія дослідницьких програм. Принцип «взаємного прояснення». Логіка зміни наукових теорій.

17. Закони в складі наукового знання (емпіричні закони, теоретичні закони). Умови встановлення причинно-наслідкового (каузального) зв'язку між предметами і явищами. Типи каузальних зв'язків.

18. Підстави виділення психології в самостійну науку (розвиток соціанізму та інші досягнення).

19. Визначення психічних явищ в контексті різних підходів до пояснення психіки. Визначення психічних явищ у вітчизняній психології

20. Постановка проблеми кризи в психології. Методологічні основи кризи за Л. С. Виготським.

21. Склад і структура сучасних наукових психологічних знань. Основні форми психологічних знань: описові та пояснювальні. Методи пояснення: квазіпояснення, номологічні, телеологічні, фіналі стичні пояснення.

22. Психофізична і психофізіологічна проблема в психології. Психофізіологічний паралелізм. Психофізіологічна відповідність. Емпіричний паралелізм.

23. Проблема біологічного і соціального. Вирішення проблеми співвідношення між біологічним і соціальним в природі людини в психоаналізі, гуманістичній психології, вітчизняній психології (С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонт'єв, П.Я.Гальперін).

24. Онтологічна модель особистості. Концепції генезису особистості.

Концепції динаміки змісту особистості. Концепції структури особистості.

25. Принцип детермінізму в психології. Розуміння детермінізму в класичній і некласичній картині світу. Новітні уявлення про взаємозв'язок.

26. Принцип розвитку в психології. Реалізація принципу розвитку при аналізі онтогенезу (Л.С.Виготський). Визначення принципу розвитку Л.І.Анциферовою.

27. Принцип системності в психології. Уявлення про психологічні системи в школі Л. С. Виготського. Методологічні принципи системного підходу за Б. Ф. Ломовим.

28. Природничо-наукова парадигма в психології. Принципи природничо-наукової парадигми у вивченні психічної реальності.

29. Гуманістична парадигма в психології. В. Дільтей про психологію «пояснення» і психологію «розуміння». Метод розуміння Дж. Брунера. Предмет гуманістичної психології.

30. Трансперсональна психологія та її методологічна орієнтація. Предмет наукового дослідження в трансперсональній психології. Поняття «змінені стани свідомості» (ЗСС).

31. Предмет, завдання психологічної служби, основна мета діяльності психологічної служби.

«ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА»

1. Предмет, завдання психологічної служби, основна мета діяльності психологічної служби.

2. Структура психологічної служби освіти та основні напрямки роботи психолога.

3. Психодіагностична робота психолога та основні завдання психодіагностики.

4. Психокорекційна робота психолога та основні завдання психокорекції.

5. Консультаційна робота психолога, основні завдання психологічної консультації.
6. Психопрофілактична і просвітницька діяльність психолога, основні завдання психопрофілактики.
7. Організація психологічного кабінету, вимоги до організації робочого місця психолога.
8. Завдання психолого-педагогічного консилиуму, етапи, зміст, підготовка, вимоги до оформлення результатів.
9. Права та обов'язки психолога, зміст роботи психолога.
10. Основні принципи роботи психолога, вимоги до особистості психолога в системі освіти. Етичні і професійні принципи діяльності психолога.
11. Документація шкільного психолога, її ведення, вимоги до оформлення.
12. Основні завдання роботи психологічного кабінету. Матеріально-технічне оснащення кабінету.
13. Методичне забезпечення роботи шкільного кабінету практичного психолога.
14. Робота психолога з невстигаючими учнями, види допомоги невстигаючим учням.
15. Психологічний аналіз уроку, вимоги до оформлення психологічного аналізу.
16. Основні форми роботи психолога з батьками, організація психологічної допомоги батькам в вихованні дітей.
17. Психолого-педагогічна характеристика особистості учнів, вимоги до складання характеристики учнів.
18. Психолого-педагогічна характеристика класного колективу, вимоги до складання характеристики класу.
19. Взаємодія психолога і педагога в процесі сумісної діяльності. Соціальні ролі психолога.
20. Основні види діяльності практичного психолога освіти.

21. Методи визначення психологічної готовності дитини до навчання в школі. Основні розділи психологічної готовності.

22. Основні вимоги до організації спостереження за взаємодією вчителя і учнів на уроці.

23. Особливості психологічної роботи психолога з підлітками в школі.

24. Організація та проведення психологічної роботи з учнями-інвалідами.

25. Психологічна допомога учням у випадках соціально-психологічної занедбаності.

26. Особистісна та професійна адаптація психолога до школи.

27. Психологічне інформування та самореклама психолога в школі.

28. Психолого-педагогічний тренінг у школі, ти пічні помилки в проведенні тренінгу.

29. Аналіз психологічних проблем, пов'язаних із переходом учнів з початкової ланки навчання в середню і старшу ланки. Робота психолога із старшокласниками.

30. Методи профілактики шкільної дезадаптації, основні завдання роботи психолога в цьому напрямку.

«ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

1. Характеристика предмету психології вищої школи. Понятійний апарат психології вищої школи. Завдання та структура психології вищої школи.

2. Методи психології вищої школи. Методика наукового дослідження.

3. Психологія вищої школи у межах системи психологічних знань. Взаємозв'язок педагогіки і психології. Міждисциплінарні зв'язки психології вищої школи.

4. Психологічні проблеми реформування вищої освіти у XXI столітті. Вимоги до фахівця, зумовлені реформуванням вищої освіти України.

5. Психологічні особливості виховання і навчання у системі вищої освіти. Взаємозв'язок навчання і виховання. Ознаки навчання у вищій школі.

6. Модель особистості фахівця з вищою освітою. Професіографія та її

складові. Психологічні показники ефективності фахової підготовки студентів.

7. Психологічні особливості викладацької професії. Сучасні вимоги до професіограми викладача вищої школи.

8. Особистість викладача вищої школи. Педагогічна спрямованість особистості викладача. Професійні цінності викладача.

9. Структурна модель системи професійної підготовки викладача вищої школи. Етапи професійної підготовки викладачів вищої школи.

10. Навчання і виховання як основні види діяльності викладача. Форми та види навчальної діяльності викладача.

11. Психологічні особливості проведення лекційних і практичних занять.

12. Психологічні особливості діяльності викладача як науковця. Творчість у викладацькій діяльності. Особистість науковця. Типологія вчених.

13. Педагогічний професіоналізм викладача: майстерність, культура, компетентність.

14. Особливості самопрезентації викладача. Імідж викладача вищої школи. Структура іміджу вузу.

15. Індивідуально-типологічні властивості особистості й діяльності викладача. Стилi діяльності викладача. Типи особистості викладачів.

16. Психологічна характеристика студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості. Кризова насиченість студентського віку.

17. Психолого-педагогічні умови розвитку пізнавальних процесів студентів.

18. Емоційно-вольова сфера студента. Характерні особливості емоційних процесів студентів у навчанні. Почуття та їх види. Розвиток волі та вольових якостей у студентів.

19. Поняття навчально-професійної діяльності студентів. Спрямованість та компоненти навчально-професійної діяльності студента.

20. Структура навчально-професійної діяльності студентів. Основний зміст навчально-професійної діяльності. Види самоконтролю у студентів.

21. Мотивація навчально-професійної діяльності. Розвиток професійних

мотивів самоосвіти і самовиховання.

22. Психологічні особливості самостійної навчальної роботи студента.
Методичне забезпечення самостійної роботи студентів.

23. Організація навчальної діяльності студентів. Графік навчального процесу на факультеті. Розклад занять.

24. Адаптація студентів молодших курсів до навчання у вищому навчальному закладі.

25. Психологічні основи та головні напрями формування особистості фахівця. Загальні тенденції становлення особистості студента на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях.

26. Формування професійної спрямованості особистості студента. Рівні професійної спрямованості у студентів.

27. «Я-концепції» майбутнього фахівця. Психолого-педагогічна система роботи з формування позитивної «Я-концепції» студента.

28. Соціально-психологічні особливості студентського колективу.
Професійна спрямованість студентського колективу.

29. Вплив студентської групи на особистість студента.

30. Психологічні особливості діяльності куратора академічної групи.
Заходи щодо формування студентського колективу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З КУРСУ:

«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ»

1. Гапон Н. П. Теоретичні та методологічні проблеми психології: методичні вказівки до курсу та опорний конспект лекцій для студентів першого курсу магістратури, спеціальність 053 – психологія денної та заочної форм навчання. Львів: філософський факультет ЛНУ, 2020. 107 с.
2. Гапон Н. П. Теоретико-методологічні проблеми психології: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 180 с.
3. Калюжна Є. М. Теоретико-методологічні проблеми психології: навчальний посібник. Київ: ІПК ДСЗУ, 2019. 136 с.
4. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень. Київ, 2010. 271 с.
5. Резнікова О.А. Теоретико-методологічні проблеми психології: лекційний курс та інструктивно-методичні матеріали: навчальний посібник для студентів магістерського рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія». Слов'янськ: ДВНЗ ДДПУ, 2018. 175 с.
6. Рибалка В. В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. Київ: ПООД НАПН України, 2017. 144 с.
7. Татенко В. Методологія суб'єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір: монографія. Київ, 2017. 184 с.
8. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лек. Харків: НУЦЗУ, 2016. 191 с.

«ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА»

1. Легка Л. М., Семенча Л. Г. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. Львів, 2018. 371 с.
2. Легка Л.М., Семенча Л.Г. Організація діяльності психологічних служб:

навчальний посібник. Львів, 2018. 372 с.

3. Малодушкіна І. На допомогу практичному психологу ЗДО. Київ, 2020. 208 с.

4. Научитель О.Д., Гулій Ю.І., Фальова О.Є. Організація психологічної служби: методологічні та психолого-педагогічні аспекти: підручник. Частина І. Харків, 2016. 128 с.

5. Научитель О.Д., Гулій Ю.І., Фальова О.Є. Організація психологічної служби: методологічні та психолого-педагогічні аспекти: підручник. Частина ІІ. Харків, 2016. 144 с.

6. Панок В.Г., Обухівська А.Г., Острова В.Д. Психологічна служба: підручник. Київ, 2016. 362 с.

7. Свіденська Г.М. Психологічна служба: лекційний курс та інструктивно-методичні матеріали: навчальний посібник для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія. Слов'янськ: ДВНЗ ДДПУ, 2018. 176 с.

8. Турищева Л., Дорожко І., Малихіна О. Шкільний психолог в умовах НУШ. Київ, 2020. 144 с.

«ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

1. Кайдалова Л.Г., Сабатовська І.С., Альохіна Н.В., Шварп Н.В. Педагогіка та психологія вищої школи: навчальний посібник. Харків: НФаУ, 2019. 248 с.

2. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі. Харків, 2019, 224 с.

3. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьева О.О., Матукова Г.І. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2020. 262 с.

4. Мельничук Л. Б., Шкабаріна М. А. Педагогіка і психологія вищої школи: навчально-методичний посібник. Львів, 2021. 266 с.

5. Мухіна Г. В. Педагогіка та психологія вищої школи: навчально-методичний посібник. Київ, 2020. 178 с.

6. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. Підручник. Київ, 2018. 360 с.

7. Свіденська Г.М. Навчальний посібник з навчальної дисципліни «Методика викладання психології» для студентів рівня вищої освіти бакалавр спеціальності 053 Психологія денної та заочної форми навчання. Слов'янськ: ДВНЗ ДДПУ, 2019. 183 с.

8. Солодухова О.Г. Психологія вищої школи: лекційний курс та інструктивно-методичні матеріали: навчальний посібник для студентів магістерського рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія». Слов'янськ: ДВНЗ ДДПУ, 2018. 163 с.